

**ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ
В ОБЛАСТ СТАРА ЗАГОРА ПРЕЗ 2022 ГОДИНА**

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“.

Оценка на бедността

През 2022 г. линията на бедност общо за област Стара Загора е 624.75 лв. средно месечно на лице от домакинство (табл. 1). При този размер на линията под прага на бедност са били 33.9% от населението на областта.

1. Основни индикатори за бедност в област Стара Загора

	2018	2019	2020	2021	2022
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	403.3	459.2	464.8	513.9	624.75
Относителен дял на бедните - % от населението	23.8	26.9	26.9	28.3	33.9
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	44.1	42.6	42.7	46.2	50.8
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	30.5	30.3	30.6	34.8	40.0
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението	5.3	7.5	9.6	7.3	8.9
Коефициент на Джини ¹	30.5	34.4	37.6	36.6	37.8

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност нараства с 21.6%, а относителният дял на бедното население - с 5.6 процентни пункта.

Същевременно обаче системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2022 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 33.9 до 40.0%, или с 6.1 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност нараства до 50.8%, или със 16.9 процентни пункта.

През 2022 г. най-висок размер на линия на бедност има област София (столица) - 832 лв., с равнище на бедност 24.4%, а с най-нисък размер на линията на бедност са областите Видин - 373 лв. и Монтана - 373 лв. с равнище на бедност - съответно 17.0 и 24.7%.

¹ Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

ТЕРИТОРИАЛНО СТАТИСТИЧЕСКО БЮРО - ЮГОИЗТОК
ОТДЕЛ „СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ - СТАРА ЗАГОРА“

Най-висок е относителният дял на бедните спрямо линията на бедност за областта в областите Стара Загора - 33.9%, Добрич - 27.0%, Ловеч - 26.8%, и Перник - 25.5%. Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Шумен - 12.9%, Велико Търново - 15.8%, Силистра - 16.1%, и Търговище - 16.2%.

Материални и социални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. За оценка на материалните лишения на домакинствата се използват девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги. От 2021 г. се включва нов показател за тежки материални и социални лишения, който показва липсата на необходими и желани предмети за водене на достоен живот. Изчислява се като дял на лицата от населението, които не могат да си позволят 7 от 13 показателя - 6 на индивидуално ниво и 7 на ниво домакинство (табл. 2).

2. Показатели за материални и социални лишения в област Стара Загора през 2022 година

Въпроси към домакинството	Лица с ограничения – бр.	Относителен дял от населението - %
Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	170038	55.4
Може ли домакинството да си позволи, ако желае едноседмична почивка извън дома	122234	39.8
Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: * заем за покупка на жилището, в което живее домакинството * наем за жилището, в което живее домакинството * текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон) * вноски за погасяване на кредити	47818	15.6
Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пилешко или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден	104963	34.2
Позволява ли финансово състояние на домакинството да поддържа нормална температура в жилището си	76557	24.9
Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	25236	8.2
Може ли домакинството да си позволи подмяна на остаряла мебелировка	129688	42.2

ТЕРИТОРИАЛНО СТАТИСТИЧЕСКО БЮРО - ЮГОИЗТОК
ОТДЕЛ „СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ - СТАРА ЗАГОРА“

Въпроси към лица на 16 и повече години		
Наличие на интернет връзка в дома, който може да се ползва за лични нужди	34251	13.3
Подмяна на износени дрехи със закупуването на нови	71184	27.7
Купуването на два чифта обувки в зависимост от сезона, и/или за всички сезони	95638	37.1
Всяка седмица да похарчите малка сума пари за лични нужди	66762	25.9
Редовно участие в спортни и развлекателни дейности като посещения на кино, на театър, на концерт и др	57381	22.3
Поне веднъж месечно среща с приятели/роднини за питейе/хапване (вкл. в домашни условия)	48741	18.9

През 2022 г. 22.3% от населението на област Стара Загора живее в тежки материални и социални лишения (ограничения в 7 от 13 показателя).

3. Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност на възраст 18 – 64 навършени години* в област Стара Загора

Общо 18 - 64 години - хил.	2019		2020		2021		2022	
	брой лица в хиляди	% от население	брой лица в хиляди	% от население	брой лица в хиляди	% от население	брой лица в хиляди	% от население
Общо за страната	336.0	8.6	294.0	7.6	293.7	7.7	304.0	7.9
Област Стара Загора	12.5	7.2	15.7	9.3	12.0	7.0	14.0	8.4

*Данните за предходните години преди 2021 г. са преизчислени спрямо новата дефиниция

През 2022 г. в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност живеят 14.0 хил. лица на възраст 18 - 64 години, или 8.4% от населението на област Стара Загора, като спрямо 2021 г. относителният им дял се увеличава с 1.4 процентни пункта.

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2030“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални и социални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2022 г. в област Стара Загора 39.5% от населението, или 121.5 хил. лица са били в риск от бедност и социално изключване (табл. 4).

Стойността на показателя нараства с 2.8 процентни пункта спрямо 2021 г., повече при жените - с 3.4 процентни пункта, в сравнение с мъжете - с 2.3 процентни пункта.

**4. Население в риск от бедност и социално изключване по пол
за страната и за област Стара Загора**

	2019	2020	2021	2022
Общо за страната				
Брой лица - хиляди	2327.0	2340.0	2193.5	2206.1
Процент от населението	33.2	33.6	31.7	32.2
Мъже				
Брой лица - хиляди	1051.0	1052.0	984.0	974.7
Процент от населението	30.9	31.2	29.4	29.4
Жени				
Брой лица - хиляди	1277.0	1288.0	1209.5	1231.4
Процент от населението	35.4	35.9	33.9	34.8
Област Стара Загора				
Брой лица - хиляди	107.9	111.9	114.2	121.5
Процент от населението	34.1	35.6	36.7	39.5
Мъже				
Брой лица - хиляди	49.4	47.8	49.9	52.7
Процент от населението	32.2	31.3	33.2	35.5
Жени				
Брой лица - хиляди	58.5	64.1	64.3	68.8
Процент от населението	35.9	39.6	39.9	43.3

*Данните за предходните години преди 2021 г. са преизчислени спрямо новата дефиниция.

Методологични бележки

С Регламент № 1700 от 2019 г. на Европейския парламент и на Съвета се определя обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата, основана на индивидуални данни, събрани чрез извадки. Наблюдението за доходите и условията на живот (SILC), е част от изследванията включени в регламента, и се отнася до събирането на съпоставима и актуална информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

Размерът на извадката за 2022 г. включва 9 243 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на възраст 16 и повече навършени години. Извадката се състои от шест ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на възраст 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Поради извадковия характер на изследването за доходите и условията на живот по някои основни показатели са изчислени следните оценки в табл. 5:

5. Оценки на някои основни показатели през 2022 г. за област Стара Загора

Индикатори	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Население в риск от бедност и социално изключване – нова дефиниция		
Общо	39.5	5.1
Мъже	35.5	5.6
Жени	43.3	5.1
0 - 17 години	41.6	10.7
18 - 64 години	31.1	5.1
65 + години	61.0	4.0
Риск от бедност		
Общо	33.9	5.0
Мъже	29.7	5.5
Жени	37.8	5.0
0 - 17 години	41.3	10.7
18 - 64 години	24.9	4.7
65 + години	51.5	3.9
Материални и социални лишения - нова дефиниция		
Общо	22.3	4.1
Мъже	19.8	4.8
Жени	24.6	4.0
0 - 17 години	25.7	8.9
18 - 64 години	18.0	3.9
65 + години	30.9	4.3

Повече информация и данни за индикаторите за бедност и социално включване са достъпни в Информационна система „Инфостат“ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/module.jsf?x_2=44) и на сайта на НСИ, раздел „Социално включване и условия на живот“ (<http://www.nsi.bg/node/8252/>).